

राजस्तानी सं. छी-२२१
Registered No. D-221
कल्पना नं. ८००-२२१

प्रति ५ पैसे
[Price Rs. 5.00 Paisa.
सर्वेषां : रु. 5.00 पैसा]

Pendrag

भारत का राजपत्र
The Gazette of India

भारत राजपत्रम्

असाधारण
EXTRAORDINARY

अनोदारण

भाग XVI अनुभाग 1

Part XVI Section 1

भागम् XVI अनुभागम् 1

प्राधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

प्राधिकारम् द्वारा प्रकाशित

सं १	नई दिल्ली	सोमवार	११ अक्टूबर / १५ बाध्यपद	संण्ड १७
No. 1	New Delhi	Monday	11 October, 2010/15 Badrapad	Vol. 17
नं. १	न्यू दिल्ली	नोमवारम्	११ अक्टूबर, २०१०/१५ भाद्रपद	नं. १७

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE
(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, 7th June, 2010/Chaitra, 1932 Vikruthi.

The Translation in Telugu of the following Acts namely:-

- (1) The Anti-Apartheid (United Nations Convention) Act, 1981 [Act No. 48 of 1981] (2) The Anti-Hijacking Act, 1982 [Act No. 65 of 1982] (3) The Protection of Human Rights Act, 1993 [Act No. 10 of 1994] (4) The Coastal Aquaculture Authority Act, 2005 [Act No. 24 of 2005] (5) The Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005 [Act No. 43 of 2005] and (6) The Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006 [Act No. 2 of 2007] are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the Authoritative Texts thereof in Telugu under Clause (a) of Section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (Act 50 of 1973).

శాసన మరియు న్యాయపాలన మంత్రిత్వ కార్య

(శాసన నిర్మాణ విభాగము)

ఈ క్రింది చట్టములు, అనగా,

(1) వర్ష నివక్త వ్యతిరేక (ఐక్య రాజ్యసమితి ఒడుంబడిక) చట్టము, 1981(1981లోని 48వ చట్టము) (2) విమాన ఆపహరణ వ్యతిరేక చట్టము, 1982 (1982లోని 65వ చట్టము) (3) మానవ హక్కుల రక్షణ చట్టము, 1993 (1994లోని 10వ చట్టము) (4) సముద్ర తీర నీచే ప్రాణుల పెంపకపు ప్రాధికార చట్టము, 2005 (2005లోని 24వ చట్టము) (5) గృహస్థాంస నుండి మహిళల రక్షణ చట్టము, 2005 (2005లోని 43వ చట్టము) మరియు (6) అనుసూచిత జనజాతుల మరియు ఇతర పరంపరానుగత అటవీ నివాసితుల (అటవీ హక్కుల గుర్తింపు) చట్టము, 2006 (2007లోని 2వ చట్టము)ల యొక్క తెలుగు అనువాదంలను రాష్ట్రపతి ప్రాధికారము క్రింద ఇందుమూలముగా ప్రచురించడమైనది. ఆ చట్టములకు గల ఈ అనువాదములను ప్రాధికృత పారముల (కేంద్ర శాసనముల) చట్టము 1973 (1973లోని 50వ చట్టము) యొక్క 2వ పరిచేధములోని ఖండము (ఏ) క్రింద, ప్రాధికృత తెలుగు పాఠములైనట్లు భావించవలెను.

మానవ హక్కుల రక్తం చట్టము, 1993

(1994లో 10వ చట్టము)

[1994 జనవరి 31వ తేదీ]

మానవ హక్కులకు నురింత రక్తమను కల్పించడానికి జాతీయ స్థాయిలో జాతీయ మానవ హక్కుల కమీషనును రాజ్య స్థాయిలలో రాజ్య మానవ హక్కుల కమీషనులను సంఘటితము చేయడానికి, మానవ హక్కుల రక్తం కొరకు వ్యాయ స్థానములను నెలకొల్పడానికి మరియు దానితో సంబంధమున్న లేదా దానికి అనుషంగికమైన విషయములను నిబంధించుటకైన చట్టము.

భారత గణ రాజ్యపు నలబైనాలుగవ సంవత్సరములో పార్లమెంటు ఈక్రింది శాసనము చేసినది:-

అధ్యాయము-1

ప్రారంభిక

1. (1) ఈ చట్టమును మానవ హక్కుల రక్తం చట్టము, 1993 అని పేర్కొన వచ్చును.
పంగ్రహసాహము,
విస్తరణ మరియు
ప్రారంభము.

(2) ఇది యావద్యారత దేశమునకు విస్తరించును.

అయితే, ఈ చట్టము, జమ్ము, కాశ్మీరు రాజ్యమునకు వర్తించవలెను. కానీ, సంవిధానములోని 7వ అనుసూచిలోని జాబితా I లేదా II లలో పేర్కొనిన ఏవైన నమోదులకు సంబంధించిన అంశములు జమ్ము మరియు కాశ్మీరు రాజ్యమునకు ఏమేరకు వర్తించునో ఆ మేరకు, వాటికి సంబంధించి ఈ చట్టములోని విషయములు ఆ రాజ్యమునకు వర్తించవలెను.

(3) ఈ చట్టము, 1993 సెప్టెంబరు 28వ తేదీన అమలులోనికి వచ్చినట్లు భావించబడవలెను.

2. (1) ఈ చట్టములో సందర్భమును బట్టి అర్థము వేరుగానున్నవే తప్ప,-

(ఎ) “సాయుధ బలములు”. అనగా నోక, సైనిక, వైమానిక బలములు అని అర్థము మరియు జందులో సంఘము (యూనియన్) నకు చెందిన ఏవైన ఇతర సాయుధ బలములు చేరియించును;

- (బ) “షైర్ పర్గన్” అనగా సందర్భానుసారము కమీషను యొక్క లేదా రాజ్య కమీషను యొక్క షైర్ పర్గను అని అర్థము;
- (సి) “కమీషను” అనగా 3వ పరిచ్చెదము క్రింద సంఘటితము చేయబడిన జాతీయ మానవ హక్కుల కమీషను అని అర్థము;
- (డి) “మానవ హక్కులు” అనగా సంవిధానము ద్వారా హామీ యివ్వబడిన లేదా అంతర్జాతీయ ప్రసంవిధిలలో పేర్కొనబడిన మరియు భారతదేశ న్యాయ స్థానములచే ఆమలుపరచబడినదగు వ్యక్తి ప్రాణము, స్వాచ్ఛ సమానత్వము, మర్యాదలకు సంబంధించిన హక్కులు అని అర్థము;
- (ఇ) “మానవ హక్కుల న్యాయ స్థానము” అనగా 30వ పరిచ్చెదములో పేర్కొనబడిన మానవహక్కుల న్యాయస్థానము అని అర్థము;
- (ఎఫ్) “అంతర్జాతీయ ప్రసంవిధిలు” అనగా 1966 దిసెంబరు 16వ తేదీన ఐక్యరాజ్యసమితిలోని సాధారణ సభచే అనుకూలానుసరించి చేసుకొనబడిన కేంద్ర ప్రభుత్వము అధిసూచన ద్వారా నిర్ధిష్టపరచబడిన శార మరియు రాజకీయ హక్కులపై అంతర్జాతీయ ప్రసంవిధిలు, ఆర్థిక, సాంఘిక మరియు సాంస్కృతిక హక్కులపై అంతర్జాతీయ ప్రసంవిధి మరియు ఐక్య రాజ్య సమితి యొక్క సాధారణ సభచే అనుకూలానుసరించి చేసుకొనబడినట్టి ఇతర ప్రసంవిధి లేదా ప్రసంవిధిలు అని అర్థము;
- (జి) “సభ్యుడు” అనగా సందర్భానుసారము కమీషను యొక్క లేదా రాజ్య కమీషను యొక్క సభ్యుడు అని అర్థము;
- (హాచ్) “జాతీయ అల్ప సంభ్యాక వర్గముల కమీషను” అనగా జాతీయ అల్ప సంభ్యాక వర్గముల కమీషను చట్టము, 1992లోని 3వ పరిచ్చెదము క్రింద సంఘటితము చేయబడిన జాతీయ అల్పసంభ్యాక వర్గముల కమీషను అని అర్థము.
- (ఒ) “జాతీయ అనుసూచిత కులముల కమీషను” అనగా సంవిధానము లోని 338వ అనుచ్చెదములో పేర్కొనబడిన జాతీయ అనుసూచిత కులముల కమీషను అని అర్థము;
- (ఒఎ) “జాతీయ ఆనుసూచిత జన జాతుల కమీషను” అనగా సంవిధానము లోని 338-వ అనుచ్చెదములో పేర్కొనబడిన జాతీయ అనుసూచిత జనజాతుల కమీషను అని అర్థము;
- (ఒ) “జాతీయ మహిళా కమీషను” అనగా జాతీయ మహిళా కమీషను చట్టము, 1990లోని 3వ పరిచ్చెదము క్రింద సంఘటితమైన జాతీయ మహిళా కమీషను అని అర్థము;

1992లోని
19వది.

1990లోని
20వది.

(క) "అధిసూచన" అనగా అధికార రాజపత్రములో ప్రచరించబడిన అధిసూచన అని ఆర్థము;

(ఎల్) "విహాత" అనగా ఈ చట్టము క్రింద చేయబడిన నియమములచే విహాతపరచబడిన అని ఆర్థము;

(ఎమ్) "పట్టిక సేవకుడు" అను పదమునకు భారత శిక్షాస్నాతిలోని 21వ పరిచేష్టదములో దీనికియబడిన ఆర్థము కలిగి యుండవలెను;

1860లోని
45వరి.

(ఎం) "రాజ్య క్రమిషను" అనగా 21వ పరిచేష్టదము క్రింద సంఘచీతము చేయబడిన రాజ్య మానవ హక్కుల క్రమిషను అని ఆర్థము;

(2) జమ్ము మరియు కాశీరు రాజ్యములో అమలులో లేని శాసనమునకు సంబంధించి, ఈ చట్టములోని ఏదేని నిర్దేశమును ఆ రాజ్యము విషయములో తత్పమాన వైన శాసనము ఏదైనా అమలులో ఉన్నచో, ఆ తత్పమాన శాసనమునకు సంబంధించి చేయబడిన నిర్దేశముగా అన్యయించవలెను.

అధ్యాయము - 2 జాతీయ మానవ హక్కుల క్రమిషను

జాతీయ మానవ
హక్కుల క్రమిషను
సంఘటన.

3. (1) కేంద్ర ప్రభుత్వము, ఈ చట్టము క్రింద ఈయబడిన అధికారములను వినియోగించుటకు, అప్పగించబడిన కృత్యములను విర్యోరించుటకు జాతీయ మానవ హక్కుల క్రమిషను అను పేరుతో పిలువబడు ఒక నికాయమును సంఘచీతము చేయవలెను.

(2) ఈ క్రమిషను ఈ క్రింది వారితో కూడి ఉండవలెను-

(ఎ) భారత సర్వోన్నత న్యాయ ఫౌండ్ ప్రధాన న్యాయ మూర్తి - ఈయన ఈ నికాయమునకు షైర్ పర్సనుగా ఉండును;

(బి) సర్వోన్నత న్యాయ ఫౌండులో న్యాయాధికునిగా ఉన్న లేక ఉండిన వ్యక్తి ఒకరు - ఈయన సభ్యుడుగా ఉండును;

(సి) ఉన్నత న్యాయఫౌండులో ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా ఉన్న లేదా ఉండిన వ్యక్తి ఒకరు - సభ్యుడుగా ఉండవలెను;

(డి) మానవ హక్కులకు సంబంధించిన విషయాలు పరిజ్ఞానము లేదా ఆచరణాత్మక అనుభవము కలిగిన వ్యక్తులలో నుండి నియమించబడు ఇద్దరు వ్యక్తులు - వీరు సభ్యులుగా ఉండురు.

(3) జాతీయ అల్పసంభ్యాక వర్గముల కమీషను, జాతీయ అనుసూచిత కులముల కమీషను, జాతీయ అనుసూచిత జనజాతుల కమీషను మరియు జాతీయ మహిళా కమీషన్ షైర్ పర్సన్, 12వ పరిచేధప్ర థండములు (బి) నుండి (జి)లలో నిర్దిష్టపరచిన కృత్యములను నిర్విశ్రించుటలో కమీషను సభ్యులుగా భావించబడుటుడు.

(4) ఈ కమీషనుకు 'కార్బోదర్చి-జనరల్' ఉండవలెను. ఈయన ఈ కమీషనుకు ప్రధాన కార్బోనిర్విషాణాధికారిగా ఉండవలెను, సందర్భముసారము కమీషను లేదా షైర్ పర్సనుచే ఆయనకు ప్రతాయిషాజనము చేయబడినట్టి (స్వాయిక కృత్యములు మరియు 40-బి పరిచేధము క్రింద వినియుములు చేయుటకు అధికారము మినహా) కమీషను అధికారములను వినియోగించవలెను, కృత్యములను నిర్విశ్రించవలెను.

(5) కమీషను ప్రధాన కార్బోనము థిల్లీలో ఉండవలెను మరియు ఈ కమీషను, కేంద్ర ప్రభుత్వ పుర్వమోదమును పొంది భారతదేశములోని ఇతర స్థలములలో తన కార్బోలయములను నెలకొల్పవచ్చను.

షైర్ పర్సను
మరియు ఆ
సభ్యుల
నియూమకము.

4. (1) షైర్ పర్సను మరియు ఆ సభ్యులను రాష్ట్రపతి, తన చైవాయి చేసి ముద్రవేసిన వారెంటు ద్వారా నియమించవలెను;

అయితే ఈ ఉప-పరిచేధము క్రింద చేయబడు ప్రతి నియూమకము తఱక్కింది వారితో కూడిన కమిటీ సిఫార్సను పొందినమీదట మాత్రమే చేయవలెను-

- (ఎ) ప్రధాన మంత్రి - షైర్ పర్సను;
- (బి) లోక సభ స్థిరకరు - సభ్యుడు;
- (సి) భారత ప్రభుత్వములో ఆంతరంగిక వ్యవహారాల మంత్రిత్వ శాఖ (పోంశాఖ) యొక్క ఇన్ ఛార్ట్ మంత్రి - సభ్యుడు;
- (డి) లోక సభలోని ప్రతిపక్ష నాయకుడు - సభ్యుడు;
- (ఇ) రాజ్య సభలోని ప్రతిపక్ష నాయకుడు - సభ్యుడు;
- (ఎఫ్) రాజ్య సభ డిప్యూటీ షైర్ప్రైన్ - సభ్యుడు;

అంతే కాకుండా, సర్వోన్నత న్యాయస్థానము యొక్క పదవిలో ఉన్న ఎవరేని న్యాయాధికుని గాని లేక ఉన్నత న్యాయస్థానములో పదవిలో ఉన్నఎవరేని ప్రధాన న్యాయమూర్తిని గాని, భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తితో సంప్రదించిన తర్వాతనే తప్ప, నియమించరాదు.

(2) ఉప-పరిచేధము(1)లోని మొదటి వినాయింపులో పేర్కొనిన కమిటీలోని ఏదెని సభ్యుని పదవి భాశించున్నదను కారణములపై మాత్రమే షైర్ పర్సను లేదా ఎవరేని సభ్యుని నియూమకము శాసనమ్యతను కోల్పొరాదు.

శైర్ పర్వ
మరియు సభ్యుల
రాజీవాహన
మరియు
తొలగింపు.

5. (1) షైర్ పర్వ లేదా ఎవరేని సభ్యుడు భారత రాష్ట్రపతి చేప్రాలు చేసిన నోటీసు ద్వారా తన పదవికి రాజీవామాచేయవచ్చును.

(2) ఉప-పరిచేధము (3) యొక్క నిబంధనలకు లోపది, కమీషను షైర్ పర్వ లేదా ఎవరైనా సభ్యుడు, రాష్ట్రపతిచే సరోవర్స్నాత న్యాయస్థానమునకు, ఈ విషయమై చేయబడిన నిర్ధేశముపై, సర్వోన్నత న్యాయస్థానము ఈ విషయములో విహితపరచిన ప్రతియుస ఉపరించి పరిశీలన జరిపి, సందర్భముసారము ఆ షైర్ పర్వను లేదా ఎవరైనా సభ్యుడు నిర్యాపించబడిన దుర్వార్తనకు పొల్పుడినాడని లేదా అశక్తతలలో వేటిక్కనను లోనైనాడని లేదా ఏదేని అట్టి కారణముపై తొలగించవలెనని చేసిన సిఫార్సుపై, రాష్ట్రపతి ఉత్తర్వు ద్వారా మాత్రమే అతడు ఆ పదవి నుండి తొలగించబడవలెను.

(3) ఉప-పరిచేధము (2)లో ఏమున్నప్పటికీని, షైర్-పర్వను లేదా సందర్భముసారము ఎవరేని సభ్యుడు,-

(ఎ) దివాలాదారుగా అధి నిర్దయము చేయబడినచో; లేదా

(బి) తన పదవీ బాధ్యతలకు తన పదవీ కాలములో వెలుపల ఏదైన ప్రతి ఘలము పొందుతున్న ఉద్యోగము నందు నిమగ్నిత్త ఉన్నచో; లేదా

(సి) మానసిక లేదా శారీరక అశక్తత కారణముపై పదవిలో కొనసాగించ బదుటకు వీలుకాని వ్యక్తి అయినచో; లేదా

(డి) మతిస్థిమితము లేని వ్యక్తి అయినచో మర్మియు అట్లని సమర్థ న్యాయ స్థానముచే ప్రభ్యానించబడి ఉన్నచో; లేదా

(ఇ) రాష్ట్రపతి అభిప్రాయములో నీతిబాహ్యతతో కూడినదని అభిప్రాయపడిన అపరాధమునకుగాను దోషస్థాపన చేయబడి, కారావానముతో దండింపబడిన వాడైనచో అట్టి షైర్ పర్వను లేదా సభ్యుడిని రాష్ట్రపతి ఉత్తర్వు ద్వారా తొలగించవచ్చును.

షైర్ పర్వ మరియు
సభ్యుల పదవీ
కాలావధి.

6. (1) షైర్ పర్వనుగా నియమించబడిన వ్యక్తి ఆయన పదవిలోకి ప్రవేశించిన తేదీ నుండి అయిదు సంవత్సరాల కాలావధి వరకు, లేదా అతనికి డెబై సంవత్సరాల వయస్సు వచ్చునంతవరకు వీటిలో ఏది ముందగునో అంతవరకు, పదవియందుండవలెను.

(2) సభ్యుడిగా నియమించబడిన వ్యక్తి, ఆయన పదవిని చేపట్టిన తేదీ నుండి అయిదు సంవత్సరముల కాలావధి వరకు పదవియందుండవలెను. ఆయన మరో అయిదు సంవత్సరముల కాలావధిపొటు పునర్నియామకమునకు అర్థత కలిగి యుండవలెను.

అయితే, ఏ సభ్యుడుగాని అతనికి డెబై సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చిన తరువాత పదవిలో కొనసాగరాదు.

(3) షైర్ పర్సనగా లేదా సభ్యుడిగా పదవి నుండి విరమించిన మీదట ఆ షైర్ పర్సన లేదా సభ్యుడు భారత ప్రభుత్వము లేదా ఏదెని రాజ్య ప్రభుత్వము క్రింద తమపరి ఉద్యోగము చేయుటకు అనర్థంగును.

కొన్ని సందర్భాలలో
సభ్యుడు షైర్-పర్సనగా
పనిచేయుటకే
అతని కృత్యములను
నిర్వహించుట.

7. (1) షైర్ పర్సన యొక్క మరణము, రాజీనామా లేదా ఇతర కారణముల వలన అతని పదవిలో ఏదెని భాటీ ఏర్పడినప్పుడు రాష్ట్రపతి అధిసూచన ద్వారా అట్టి భాటీని భర్తచేయుటకు క్రొత్త షైర్ పర్సనను నియమించునంత వరకు షైర్ పర్సన్ గా పనిచేయుటకు ఎవరైన ఒక సభ్యుడికి ప్రాధికారమీయపచ్చను.

(2) షైర్ పర్సన సెలవుపై వెళ్లట వలన గాని లేదా ఇతం విధముగా గైరు హోజురై తన కృత్యములను నిర్వహించనప్పుడు రాష్ట్రపతి ఈ విషయములో అధి సూచన ద్వారా ప్రాధికారమిచ్చినట్టి సభ్యులలో ఒకరు షైర్ పర్సన తన విధులలో చేరు తేదీ వరకు షైర్ పర్సన యొక్క కృత్యములను నిర్వహించవలెను.

షైర్ పర్సన
మరియు సభ్యుల
సేవా నిబంధనలు
మరియు పరశులు.

8. షైర్ పర్సన్ మరియు సభ్యులకు చెల్లించబడు వేతనాలు, భత్యాలు మరియు ఇతర సేవా నిబంధనలు, షరతులు విపొత్తపరచబడినట్టివై ఉండవలెను:

అయితే, షైర్ పర్సన్ మరియు సభ్యుని వేతనములు, భత్యములు లేదా సేవా నిబంధనలు, షరతులు వేచినే గాని అతని నియమకము తరువాత అతనికి అననుకూలమగునట్టు మార్చరాదు.

కొన్నిపనులో భాటీలు
మొదలగునవి
ఉండుట వలన
దాని చర్యలు
శాసనమాన్యతను
కోలోప్పటించుట.

9. కమీషను యొక్క నిర్మాణములో ఏదైన భాటీ లోపము ఉండిన దను కారణముపై మాత్రమే దాని పనులు లేదా చర్యలను సహా చేయరాదు లేదా అవి శాసన మాన్యతను కోలోప్పాదు.

తన కార్యప్రక్రియను
కొన్నిపను
క్రమబద్ధికరించుట.

10. (1) కమీషను, షైర్-పర్సన యుక్తమని భావించునట్టి సమయమునందు మరియు స్థలమునందు సమావేశము కావలెను.

(2) ఈ చట్టము మరియు దాని క్రింద చేసిన నియమములకు లోపది కమీషను దాని స్వంత ప్రక్రియ ద్వారా నినియమములను రూపొందించుటకు అధికారము కలిగియుండును.

(3) క్రొషును యొక్క అన్ని ఉత్తర్వులు, నిర్దయాలపై దానీ సైక్రటరీ-జనరలు లేదా ఈ విషయములో షైర్ పర్సనుచే తగువిధముగా ప్రాధికారము పొందిన ఎవరేని ఇతర అధికారి అధిప్రామాణీకరించవలెను.

క్రొషును యొక్క
అధికారములు
మరియు ఇతర
అధ్యుసులు.

11. (1) కేంద్ర ప్రభుత్వము క్రొషునుకు,-

(ఎ) భారత ప్రభుత్వములోని కార్బోదర్చి హోదా కలిగిన అధికారిని నియమించ వలెను. ఆయన ఈ క్రొషునుకు సైక్రటరీ-జనరల్ గూడండవలెను; మరియు

(బి) క్రొషును తన కృత్యములను సమర్థవంతముగా నిర్వహించుట కొరకు అవసరమైనట్టి పోలీసు డైరెక్టరు-జనరల్ హోదాకు తక్కువకాని అధికారిని నియమించి ఆతని క్రింద అట్టి పోలీసు ఇతర పరిశోధన సిబ్బందిని మరియు అట్టి ఇతర అధికారులను, సిబ్బందిని నియమించవలెను.

(టి) కేంద్ర ప్రభుత్వము ఈ విషయములో చేయునట్టి నియమములకు లోబడి క్రొషును అవసరమని భావించునట్టి ఇతర పరిపాలక, సాంకేతిక, వైజ్ఞానిక సిబ్బందిని నియమించుకొనవచ్చును.

(3) ఉప-పరిచేచ్చదము (2) క్రింద నియమించబడిన అధికారులు మరియు ఇతర సిబ్బంది వేతన భత్యాలు, సేవా నిబంధనలు విపొతపరచబడినట్టివై ఉండవలెను.

అధ్యాయము - 3

క్రొషును కృత్యములు మరియు అధికారములు

క్రొషును
కృత్యములు.

12. క్రొషును ఈ క్రింద అన్ని లేక ఏవేని కృత్యములను నిర్వహించవలెను,
అవేవనగా:-

(ఎ) తనకు తానుగా గాని లేదా బాధితులు లేక ఆయన తరఫున ఎవరేని ఇతర వ్యక్తి ఏదేని న్యాయస్థానము యొక్క ఆదేశము లేక ఉత్తరవుపై తనకు సమర్పించిన ఫిర్యాదుపై గాని, ఈ క్రింద విషయముల గూర్చి చేసిన ఫిర్యాదు పై అనగా-

- (టి) మానవ హక్కుల ఉల్లంఘన లేదా దానిపై దుష్ప్రేరణ విషయములో; లేదా
- (ఒ) అట్టి ఉల్లంఘన నిరోధించుటలో పట్టిక సేవకుడు చూపిన నిర్దక్షముపై పరిశీలన జరుపవలెను;

(బి) న్యాయ స్థానము సమక్షములో మానవ హక్కుల ఉల్లంఘన యొక్క ఏదేని అరోపణతో సంబంధమున్న ఏదేని ప్రాసీడింగులో ఆట్లి న్యాయస్థానము యొక్క అనుమతితో చేసుకొనవలెను;

(సి) తత్పమయమున అమలులోమన్న ఏదేని ఇతర శాసనములో విమియున్నప్పుడీకినీ, రాజ్య ప్రభుత్వ నియంత్రణ క్రిందటన్న ఏదేని జైలు లేదా ఏదేని ఇతర సంస్థను అందులో నిర్భందించిన లేదా ఉంచబడిన వ్యక్తుల జీవన పరిస్థితులను అధ్యయనము చేసి వాటిపై ప్రభుత్వమునకు సిఫార్సును చేయు విమిత్తము చికిత్స, సంస్కరణ లేదా రక్షణ కొరకు నిర్భందించబడిన లేదా ఉంచబడిన వ్యక్తులు కలిగిన సదరు జైలును లేదా సంస్థను సందర్శించవచ్చును;

(డి) మానవ హక్కుల రక్షణ విమిత్తము సంవిధానము ద్వారా లేదా క్రింద లేదా తత్పమయమున ఆమలునందున్న ఏదేని శాసనము ద్వారా లేదా క్రింద సమకూర్చబడిన రక్షణలను పునర్విలోకనము చేసి వాటి సమర్థ ఆమలుకొరకు తీసుకొనవలసిన చర్యలను సిఫార్సు చేయవలెను;

(ఇ) మానవ హక్కులను అనుభవించుటలో ఆటంకపరిచే తీవ్రవాద చర్యలతో సహా వివిధ అంశములను పునర్విలోకనముచేసి సముచిత నివారణ చర్యలను సూచించవలెను;

(ఎఫ్) మానవ హక్కులపై చేసుకొన్న ప్రసంగించాలను మరియు ఇతర అంతర్భూతీయ పత్రాలను అధ్యయనముచేసి వాటి సమర్థ ఆమలుకొరకు సిఫారసులు చేయవలెను;

(ఇఱ) మానవ హక్కుల రంగములో పరిశోధనను చేపట్టి దానిని పెంపాందించ వలెను;

(హాచ్) సంఘములోని వివిధ వర్గముల మధ్య మానవ హక్కులకు సంబంధించిన సమాచారమును వ్యాప్తిపరచి ప్రచురణలు, సమాచార మార్యాద మరియు సెమినార్లు మరియు అందుబాటులో ఉండే ఇతర సాధనముల ద్వారా ఈ హక్కుల సంరక్షణకు లభ్యమయ్య రక్షణలను గురించి వారితో అవగాహనను పెంపాందించవలెను;

(ఎ) మానవ హక్కుల రంగములో పనిచేస్తున్న ప్రభుత్వేతర వ్యవస్థలు మరియు సంస్థల కృషిని ప్రోత్సహించవలెను;

(ఒ) మానవ హక్కులను పెంపాందించుటకు భావించునట్టి ఇతర కృత్యములను నిర్విర్తించవలెను.

పరిశీలనకు
సంబంధించిన
అధికారములు.
1908లో కవడి.

13.(1) కమీషను ఈ చట్టము క్రింది ఫిర్యాదులపై పురిశీలన జరుసునప్పుడు 1908లో సివిలు ప్రక్రియా స్వృతి క్రింద దావాను విచారించునప్పుడు ముఖ్యముగా ఈ క్రింది విషయములలో సివిల్ న్యాయ స్థానమునకున్న అన్ని అధికారములను కలిగియంతవలెను:-

- (ఎ) సాక్షులను సమను చేసి వారు హాజరగునట్లు చూచుట మరియు ప్రమాణముపై హారిని పరీక్షించుట;
- (బి) ఏదేని దస్తావేజును వెల్లడిచేయమని మరియు సమర్పించుమని కోరుట;
- (సి) అభిధవిట్ పై సాక్ష్యమును స్వీకరించుట;
- (డి) ఏదేని సార్వజనిక రికార్డును లేదా దానిప్రతిని ఏదేని న్యాయస్థానము లేదా కార్యాలయము నుండి తెచ్చించుట;
- (ఇ) సాక్షులను లేదా పత్రములను పరీక్షించుటకై కమీషన్‌ను జారీ చేయుట;
- (ఎఫ్) విహాతపరచినట్టి ఏదేని ఇతర విషయము.

1860లోని
45వది.

(2) కమీషను తత్పమయమున అమలునందున్న ఏదేని శాసనము క్రింద ఎవరైనా వ్యక్తి క్లెయిము చేయునట్టి ఏదైన విశేష హక్కులకు లోబడి అట్టి వ్యక్తిని, కమీషను అభిప్రాయములో పరిశీలన యొక్క విషయమునకు ఉనయుక్తమని లేదా సంబంధించినదని అభిప్రాయపడినట్టి ఏవైన అంశములపై లేదా విషయములపై సమాచారమును ఇవ్వవలసి- నదిగా కోరుటకు అధికారము కలిగి ఉండవలెను. అట్లు కోరబడిన ఎవరైని వ్యక్తి భారత శిక్షాస్వృతిలోని 176, 177వ పరిచేధముల యొక్క అర్థములో అట్టి సమాచారమును సమర్పించుటకు శాసనబద్ధుడైనట్లు భావించబడవలెను.

1974లోని
2వది.

(3) కమీషను లేదా గజిట్డ్ అధికారి హోదాకు తక్కువ కాని హోదా కలిగి కమీషనుచే ఈవిషయములో ప్రత్యేకముగా ప్రాధికారము పొందిన ఎవరైన ఇతర అధికారి, పరిశీలన విషయము తాను పరిశీలిస్తున్న కేనుక సంబంధించిన విషయముతో సంబంధమున్న ఏదేని దస్తావేజు ఉన్నదని తాను నమ్మిటకు కారణమున్న ఏదేని భవనము మరియు ఘటములో ప్రవేశించవచ్చును. క్రమినలు ప్రక్రియాస్వృతి 1973 లోని 100వ పరిచేధపు నిబంధనల క్రింద అది వర్తించు మేరకు అట్టి దస్తావేజును అభిగ్రహణము చేసుకొనవచ్చును లేదా దాని ఉదాహర్ణులను లేక ప్రతులను తీసుకొనవచ్చును.

1860లోని
45వది.

(4) కమీషను సివిలు న్యాయస్థానముగా భావించబడవలెను. భారత శిక్షాస్వృతిలోని 175, 178, 179 మరియు 180 లేదా 228 పరిచేధములలో వివరించినట్టి ఏదేని అపరాధము కమీషను దృష్టిలోపడునట్లు లేదా దాని సమక్కములో చేసినప్పుడు

కమీషను, అవరాద్ధమునకు కారణమైన సంగతులను మరియు నిందితుని వాంగ్స్యాలమును
1974లోని 2వది. క్రిమినలు ప్రక్రియాస్కృతి, 1973లో నిబంధించునట్లుగా నమోదు చేసిన తరువాత ఆ
కేసును విచారించుటకు పంపవలెను. ఏదైన అట్టి కేసు పంపబడిన సదరు మేజీస్ట్రేటు
ఆకేసు క్రిమినల్ ప్రక్రియాస్కృతి, 1973 యొక్క 346వ పరిచేధము క్రింద తనకు పంపబడి
యున్నట్లుగా నిందితునిపైగల ఫిర్యాదును ఆకర్షించుటకు ఉపక్రమించవలెను.

1860లోని 45వది.
1974లోని 2వది.

(5) కమీషను సమక్కములో గల ప్రతి ప్రోసెడింగు భారత శిక్షాస్కృతిలోని 193
మరియు 228 అర్థము లోపల మరియు 196వ పరిచేధపు ప్రయోజనముల నిమిత్తము
న్యాయక ప్రోసెడింగుగా భావించబడవలెను మరియు ఆ కమీషనును క్రిమినలు ప్రక్రియా
స్కృతి, 1973లోని 195వ పరిచేధము మరియు అధ్యాయము XXVI యొక్క
ప్రయోజనములన్నింటి నిమిత్తము సివిల్ న్యాయ శాసనముగా భావించబడ వలెను.

“(6) కమీషను ఆవిధముగా చేయుట అవసరమని లేక ఉపయుక్తమని
భావించినప్పుడు ఈ చట్టము యొక్క నిబంధనల ప్రకారము పరిష్కరించుట కౌరకు చేసిన
లేక దానిముందున్న ఏదైని ఫిర్యాదును, ఫిర్యాదు చేయబడినట్టి రాజ్య కమీషనుకు
ఉత్తరవు ద్వారా బదిలీ చేయవచ్చును:

అయితే, అట్టి ఏర్పాటు ఏదీకానీ, ఆ ఫిర్యాదును స్వీకరించుటకు రాజ్య కమీషను
అధికారిత కలిగియున్న విషయము ఒకటికానే ఉన్నానే తప్ప, బదిలీ చేయరాదు.

(7) ఉప-పరిచేధము (6) క్రింద బదిలీచేయబడిన ప్రతి ఫిర్యాదును రాజ్య
కమీషను ఆ ఫిర్యాదు తన వద్ద ప్రారంభములోనే దాఖలు చేయబడినట్లుగా పరిగణించి
పరిష్కరించవలెను.”.

దర్శకు. 14. (1) కమీషను పరిశీలనకు సంబంధించి ఏదైని దర్శాపును నిర్వహించుటకు
కేంద్ర ప్రభుత్వము లేదా ఏదైనా రాజ్య ప్రభుత్వము యొక్క ఎవరేని అధికారులు లేదా
దర్శాపు ఏజనీ యొక్క సేవలను సందర్భమును బట్టి సదరు కేంద్ర ప్రభుత్వము లేదా
రాజ్యప్రభుత్వ సమ్మతిని పొంది వినియోగించుకో వచ్చును.

(2) పరిశీలనకు సంబంధించిన ఏదైని విషయములో దర్శాపు చేయు నిమిత్తము
ఉప-పరిచేధము (1)క్రింద సేవలు వినియోగించుకోబడిన ఎవరేని అధికారి లేదా ఏజనీ,
కమీషను యొక్క ఆదేశ నియంత్రణకు లోబడి,-

(ఎ) ఎవరేని వ్యక్తిని సమనుచేసి హజరగునట్లుచూచి పరిక్రించవచ్చును;

(ఒ) ఏదెని దస్తావేజును వెల్లడిచేయమని మరియు సమర్పించమని కోరవచ్చను; మరియు

(ఓ) ఏదెని పబ్లిక్ రికార్డును లేదా దాని ప్రతిని ఏదైన కార్యాలయము నుండి కోరవచ్చను.

(3) 15వ పరిచేధపు నిబంధనలు ఉప-పరిచేధము(1) క్రింద సేవలను వినియోగించుకోబడిన ఎవరేని అధికారి లేదా ఏజనీసీసమక్షములో ఒకవ్యక్తి చేసిన ఏదెని కథనము లేదా వాంగూలమునకు సంబంధించి క్రొషను ఎదుట సాక్ష్యమిచ్చినప్పుడు ఒక వ్యక్తి చేసిన ఏదైన కథనము లేదా వాంగూలము విషయములో వర్తించునట్టుగానే వర్తించవలెను.

(4) ఉప-పరిచేధము (1)క్రింద సేవలు వినియోగించుకోబడిన అధికారి లేదా ఏజనీసీ పరిశీలనకు సంబంధించిన ఏదెని విషయములో దర్శాపుచేసి దానిపై నివేదికను క్రొషనుకు ఈ విషయములో క్రొషను నిర్ణయపరచినట్టి గడువు లోపల సమర్పించవలెను.

(5) క్రొషను ఉప-పరిచేధము (4)క్రింద తనకు సమర్పించబడిన నివేదికలో పేర్కొనిన సంగతులు మరియు నిర్దిశలు ఏవైనా వుండే వాటి యొక్క యదార్థతపట్ల తనకు తానుగా సంతృప్తి చెందవలెను మరియు ఇందునిమిత్తము క్రొషను తాను సబబని తోచినట్టి పరిశీలన (దర్శాపు చేసిన లేదా సహాయపడిన వ్యక్తి లేదా వ్యక్తుల పరీక్షలో సహా) చేపట్టవచ్చను.

క్రొషనుకు
వ్యక్తులు ఇచ్చు
వాంగూలములు.

15. క్రొషను ఎదుట సాక్ష్యమిచ్చినప్పుడు ఒక వ్యక్తి ఇచ్చిన వాంగూలము లేదా కథనము ఏదిగాని;

అట్టి వాంగూలము లేదా కథనము-

(ఎ) సమాధానము చెప్పివలసినదిగా క్రొషనుచే కోరబడిన ఒక ప్రశ్నకు సమాధానముగా చెప్పినప్పుడు;

(బి) పరిశీలనా విషయమునకు సంబంధించినదైనప్పుడు,

ఆ వాంగూలం ద్వారా తప్పుడు సాక్ష్యము ఇచ్చినందుకై ప్రాసిక్కాపను విషయంలో తప్పి, ఏదైనా సివిలు లేదా క్రిమినలు చర్యలలో అతనిని బాధ్యాన్ని చేయునదిగా ఉండరాదు లేదా అతనికి వ్యతిరేకంగా ఉపయోగించబడరాదు.

నష్టపోవు
పీటులచే
విన్నపములు
ఆక్రింపబడుట.

16. పరిశీలనలోని ఏదెని దశలోనైన క్రొషను,-

(ఎ) ఎవరేని వ్యక్తి ప్రవర్తనను పరిశీలించవలసిన అవసరమున్నదని పరిగణించినప్పుడు; లేదా

(బి) పరిశీలన వలన ఎవరేని వ్యక్తి గౌరవమునకు భంగము కలుగగలదని అభిప్రాయపడినప్పుడు,

అది పరిశీలనలో విన్నవించుకొనుటకు ఆ వ్యక్తికి అవకాశమునిచ్చి ఆతను విన్నవించుకొనుటకుగల సాక్ష్యమును సమర్పించవలసినదిగా కోరవచ్చును:
అయితే, ఈ పరిచేష్టదములో ఉన్నదేదియు సాక్షి యొక్క పరపతిని అధ్యక్షేపించినప్పుడు వర్తించదు.

అధ్యాయము-4

కార్యవిధానము.

ఫిర్యాదులపై
పరిశీలన.

17. క్రీష్ణ మానవ హక్కుల ఉల్లంఘనపై వచ్చిన ఫిర్యాదులపై పరిశీలన చేయునప్పుడు:-

(ఒ) తనచే నిర్థిష్టపరచబడిన సమయము లోపల కేంద్ర ప్రభుత్వము లేక ఏదేని రాజ్య ప్రభుత్వము లేదా ఏదైన ఇతర ప్రాధికారము లేక దాని అధినస్థలో ఉన్న వ్యవస్థ నుండి సమాచారమును లేదా నివేదికను కోరవచ్చును.

అయితే, -

(ఎ) ఆ సమాచారమును లేదా నివేదిక క్రీష్ణ మానవ నిర్థిష్టపరచబడిన సమయము లోపల అందనప్పుడు క్రీష్ణ స్వయముగా ఆ ఫిర్యాదును పరిశీలించుటకు ఉపక్రమింపవచ్చును;

(బి) ఆ సమాచారము లేదా నివేదిక అందినమీదట క్రీష్ణ తదుపరి పరిశీలన అవసరము లేదని లేదా సంబంధిత ప్రభుత్వము లేదా ప్రాధికారము. అవసర చర్య ప్రారంభించినదని లేదా తీసుకొన్నదని విశ్వసించినప్పుడు ఆ క్రీష్ణ తదుపరి చర్యలు తీసుకొపోవచ్చును మరియు ఆ నిషయమును ఫిర్యాదుదారుడికి తెలియజేయ వచ్చును;

(ఒ) ఖండము (ఒ)లో ఏమున్నప్పటికిని ఫిర్యాదు స్వభావము దృష్ట్యా అవసరమని భావించినచో ఆ ఫిర్యాదుపై పరిశీలన ప్రారంభింపవచ్చును.

పరిశీలన జరుగు
నప్పుడు మరియు
తదనంతరము
తీసుకొనబడు
చర్యలు.

18. క్రీష్ణ ఈ చట్టము క్రింద పరిశీలన చేయునప్పుడు లేదా అది పూర్తయిన తరువాత ఈ క్రింది పాటిలో ఏవేని చర్యలను తీసుకొనవచ్చును:-

(ఎ) మానవ హక్కుల ఉల్లంఘన జరిగినదని లేదా మానవహక్కుల ఉల్లంఘన నిపారించుటలో నిర్దక్ష్యము జరిగినదని లేదా పట్టిక సేవకునిచే దానికి చేయబడినదని పరిశీలనలో వెల్లడయినప్పుడు అది సంబంధిత ప్రభుత్వమునకు, -

- (i) కమీషను అవసరమని భావించునట్లుగా ఫిర్యాదుదారునికి లేదా బాధితునికి లేదా ఆతని కుటుంబ సభ్యులకు నష్ట పరిహారమును లేదా నష్టపూర్తిను చల్లించుటకు;
- (ii) సంబంధిత వ్యక్తి లేదా వ్యక్తులకు విరుద్ధమ్మగా కమీషను సభబని భావించు-
నష్టి ఆభియోగమును లేదా తగిన ఇతర చర్యలను ప్రారంభించుటకు;
- (iii) సభబని భావించినట్లుగా అట్టి తదుఫరి చర్యను తీసుకొనుటకు;
సిఫారసు చేయవచ్చును.

(బి) న్యాయ స్థానము అవసరమని భావించినట్లుగా అట్టి ఆదేశముల, ఉత్తరవుల లేదా రిట్లు కొరకు సర్వోన్నత న్యాయ స్థానమును లేదా సంబంధిత ఉన్నత న్యాయ-
స్థానమును సంప్రదించవచ్చును.

(సి) కమీషను అవసరమని పర్యాలోచించిన మీదట బాధితునికి లేదా ఆతని కుటుంబ సభ్యులకు చెంటనే ఇంగ్రీ అట్టి మధ్యకాలిక సహాయమును మంజూరీ చేయుట కొరకు పరిశీలన యొక్క ఏదైని దశలలో సంబంధిత ప్రభుత్వమునకు లేదా ప్రాధికారికి సిఫారసు చేయవచ్చును.

(డి) ఖండము (ఇ) యొక్క నిబంధనలకు లోబడి అర్థిదారు లేదా ఆతని ప్రతినిధికి పరిశీలన నివేదిక యొక్క ప్రతినిసమకూర్చవచ్చును.

(ఇ) కమీషను దాని సిఫారసులతో పాటు తన పరిశీలనా నివేదిక ప్రతిని సంబంధిత ప్రభుత్వమునకు లేదా ప్రాధికారికి పంపవలెను. మరియు సంబంధిత ప్రభుత్వము లేదా ప్రాధికారి ఒక నెల లేదా కమీషను అనుమతించినట్లుగా అట్టి తదుపరి కాలావధి లోపల తీసుకొన్న లేదా తీసుకొనుటకు ప్రతిపాదించబడిన చర్యతో సహా నివేదికపై దాని యొక్క వ్యాఖ్యానమును కమీషనుకు పంపించ వచ్చును.

(ఎఫ్) కమీషను సంబంధిత ప్రభుత్వము లేదా ప్రాధికారి యొక్క వ్యాఖ్యానములు ఏవైని ఉన్నట్లయితే వారి వ్యాఖ్యలతో సహా తన పరిశీలన నివేదికను కమీషను ప్రచురించవలెను మరియు కమీషను యొక్క సిఫారసులపై సంబంధిత ప్రభుత్వము లేదా ప్రాధికారి చేత తీసుకొనిన లేదా తీసుకొనుటకు ప్రతిపాదించబడిన చర్యకు సంబంధిత ప్రభుత్వము లేదా ప్రాధికారమునకు సిఫారసు చేయవచ్చును.

19. (1) ఈ చట్టములో ఏమున్నప్పటికీని సాయంధ బలములకు చెందిన సభ్యులచే మానవ హక్కుల ఉల్లంఘనపై వచ్చిన ఫిర్యాదులపై వ్యవహారించినప్పుడు కమీషను ఈ క్రింది కార్యవిధానమును అనుపరించవలెను అదేదనగా,-

సాయంధ బలముల
విషయములో
కార్యవిధానము.

(ఎ) అది తనంత తానుగా గాని లేదా అర్థి అందిన తరువాత గాని కేంద్ర ప్రభుత్వము నుండి నివేదికను కోరవలెను;

(బి) నివేదిక జందిన మీదట అది ఆ ఫిర్యాదులో తదుపరి చర్యలు తీసుకోకపోవడము గాని లేదా సందర్భానుసారము తన సిఫార్సులను ప్రభుత్వమునకు చేయడముగాని చేయవచ్చును.

(2) కేంద్ర ప్రభుత్వము కమీషను చేసే సిఫార్సులపై తీసుకొన్న చర్యను మూడునెలల లోపల లేదా కమీషను అనుమతించునట్టి తదుపరి సమయము లోపల కమీషనుకు తెలియజేయవలెను.

(3) కమీషను తన నివేదికను, దానిపై కేంద్ర ప్రభుత్వమునకు తాను చేసిన సిఫార్సులను మరియు అట్టి సిఫార్సులపై ఆ ప్రభుత్వము తీసుకొన్న చర్యలను ప్రచురించవలెను.

(4) కమీషను ఉప-పరిచేధము (3) క్రింద ప్రచురించబడిన నివేదిక ప్రతినిఖ్యాదారునికి లేదా ఆతని ప్రతినిధికి సమకౌర్చువలెను.

కమీషను యొక్క
వార్డ్‌క మరియు
ప్రశ్నక నివేదికలు.

20. (1) కమీషను కేంద్ర ప్రభుత్వమునకు లేదా సంబంధిత రాజ్య ప్రభుత్వమునకు వార్డ్‌క నివేదికను సమర్పించవలెను. మరియు ఏ సమయములో వైనను వార్డ్‌క నివేదిక సమర్పించునంత వరకు వాయిదా వేయరాని అత్యవసరమైన లేదా ముఖ్యమైనదని తను అభిప్రాయపడు ఏదైన విషయముపై ప్రత్యేకనివేదికలను సమర్పించవచ్చును.

(2) కేంద్ర ప్రభుత్వము మరియు సందర్భానుసారము రాజ్య ప్రభుత్వము కమీషను యొక్క వార్డ్‌క మరియు ప్రత్యేక నివేదికలను కమీషను యొక్క సిఫార్సులపై తీసుకొన్న లేదా తీసుకొనదలచిన చర్యలు మరియు ఆ సిఫార్సులలో వేటినైనను అంగీకరించబడితే అందుకు గల కారణములతో గూడిన వివరణతో పాటు పార్లమెంటు యొక్క లేదా సందర్భానుసారము రాజ్య శాసన మండలి యొక్క ప్రతి సదనములోను ఉంచవలెను.

అధ్యాయము - 5

రాజ్య మానవ హక్కుల కమీషన్

రాజ్య మానవ
హక్కుల
కమీషనుల
సంఘం.

21.(1) రాజ్య ప్రభుత్వము ఈ అధ్యాయము క్రింద ఈయబడిన అధికారములను వినియోగించుటకు, అప్పగించిన కృత్యములను నిర్వహించుటకు (రాజ్యము యొక్క పేరు) మానవ హక్కుల కమీషను అనుపేరుతో పిలవబడు ఒక నికాయము (సంస్థ) ను సంఘటితము చేయవచ్చును.

(2) ఈ రాజ్య కమీషను అధిసూచన ద్వారా రాజ్య ప్రభుత్వము నిర్ణిష్టపరచివటి తెదీ నుండి ఈ క్రింది వారితో ఏర్పడవలెను-

(ఎ) ఉన్నత న్యాయ స్థానములో ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా ఉన్న వ్యక్తి - ఈయన ఛౌర్ పర్సన్ గా ఉండును;

(బి) ఉన్నత న్యాయస్థానములో న్యాయాదీశునిగా ఉన్న లేక ఉండి యుండిన వ్యక్తి ఒకరు; లేదా

రాజ్యములోని జీల్లా న్యాయాదీకారిగా ఏడుసంపత్నరములకు తక్కువ కాని అనుభవము కలిగినన్న లేదా కలిగి యుండిన వ్యక్తి ఒకరు - సభ్యుడు;

(సి) మానవ హక్కులకు సంబంధించిన విషయాలలో పరిజ్ఞానము లేదా ఆచరణాత్మక అనుభవము కలిగినవ్యక్తుల నుండి నియమించబడు వ్యక్తి ఒకరు - సభ్యుడు.

(3) ఈ రాజ్య కమీషనుకు కార్యదర్శి ఉండవలెను. ఆయన ఈ కమీషనుకు ప్రధాన కార్యనిర్వహణాదీకారిగా ఉండి ప్రత్యాయోజనము చేయునటి రాజ్య కమీషను యొక్క అధికారములను వినియోగించవలెను, కృత్యములను నిర్వహించ వలెను.

(4) రాజ్య కమీషను యొక్క ప్రధాన కార్యస్థానము అధిసూచన ద్వారా రాజ్య ప్రభుత్వము నిర్ణిష్టపరచివటి స్థలములో ఉండవలెను.

(5) రాజ్య కమీషను సంవిధానము యొక్క ఏడవ అనుసూచిలోని IIవ జాబితా మరియు IIIవ జాబితాలో పేర్కొనబడిన ఏవేని నమోదులకుసంబంధించిన విషయములలో మాత్రమే మానవ హక్కులను ఉల్లంఘించినందుకు పరిశీలన చేయవచ్చును:

అయితే, కమీషను చేత లేదా తత్వమయమున అమలులోనున్న ఏదేని ఇతర శాసనము క్రింద సంఘటించు చేయబడిన ఏదేని ఇతర కమీషన్ చేత ఏదేని అట్టి విషయమును ఇంతకు ముందే పరిశీలన చేయించినచో, రాజ్య కమీషను సదరు విషయమును పరిశీలన చేయరాదు:

అంతేకాకుండా జమ్ము మరియు కాశ్మీరు రాజ్యమునకు సంబంధించిన మానవ హక్కుల విషయములో “సంవిధానమునకు గల ఏడవ అనుసూచిలోని IIవ జాబితా మరియు IIIవ జాబితా” అను పదములు మరియు అంకెలు ఉండినచో వాటికి బదులుగా “జమ్ము మరియు కాశ్మీరు రాజ్యమునకు వర్తించునట్లుగా సంవిధానమునకుగల ఏడవ అనుసూచిలోని IIIవ జాబితా మరియు రాజ్యము యొక్క శాసన సభ శాసనముల్లు చేయుటకు గల అధికారమునకు సంబంధించిన విషయములో” అను పదములను ఉంచవలెను.

(6) రెండు లేక అంతకంట ఎక్కువ రాజ్య ప్రభుత్వములు లేక రాజ్య కమీషను యొక్క షైర్ పర్సను లేదా సభ్యుని సమృతితో అట్టి నియామకమునకు అట్టి షైర్-పర్సను లేక సభ్యుడు సమృతినిచ్చిపున్నాడో ఏక కాలంలో మరో రాజ్య కమీషను యొక్క అట్టి షైర్-పర్సను లేదా సందర్భానుసారము సభ్యునిగా నియామకము చేయవచ్చను:

అయితే, ఒకే షైర్-పర్సను లేక సభ్యుడు సందర్భానుసారముగ ఇద్దరిని నియామకము చేయునట్టి రాజ్యము విషయములో 22వ పరిచేధపు ఉప-పరిచేధము (1)లో పేర్కొనిన కమిటీ యొక్క సిఫారసులను పొందిన తరువాత ఈ పరిచేధము క్రింద ప్రతి నియామకమును చేయవలెను.”.

రాజ్య కమీషను
యొక్క షైర్-పర్సన్
మరియు వశ్వాల
నియామకము.

22.(1) షైర్ పర్సన్ మరియు సభ్యులను గవర్నరు తన చేఱాలు చేసి ముద్దువేసిన వారంటు ద్వారా నియమించవలెను:

అయితే, ఈ ఉప-పరిచేధము క్రింద చేయబడు ప్రతి నియామకము క్రింది వారితో కూడిన కమిటీ యొక్క సిఫార్సును పొందిన మీదట మాత్రమే చేయవలెను-----

(ఎ)	ముఖ్యమంత్రి	-	షైర్ పర్సన్;
(బి)	శాసన సభ స్థిరకరు	-	సభ్యుడు;
(సి)	రాష్ట్రములో ఆంతరంగిక
మంత్రిత్వ కాఫి (హోం విభాగము)	-	సభ్యుడు;
	యొక్క ఇన్-చార్ట్ మంత్రి.		
(డి)	శాసన సభలోని ప్రతిపక్ష	-	సభ్యుడు;
	నాయకుడు.		

అంతేకాకుండా రాజ్యములో శాసన పరిషత్తు ఉన్నప్పుడు ఆ పరిషత్తు యొక్క షైర్ పర్సను మరియు ఆ పరిషత్తులోని ప్రతిపక్షనాయకుడు కూడా కమిటీలో సభ్యులు అయియుండవలెను:

అంతేకాకుండా ఉన్నత న్యాయస్థానము యొక్క పదవిలో ఉన్న ఎవరేని ప్రధాన న్యాయమూర్తిగాని లేక జిల్లా న్యాయస్థానములో పదవిలో ఉన్న ఎవరేని జిల్లా న్యాయాధికారిగాని, రాజ్య ఉన్నత న్యాయస్థాన ప్రధాన న్యాయమూర్తి సంప్రదించిన తర్వాతనే తప్ప నియమించబడరాదు.

(2) ఉప-పరిచేధము (1)లో పేర్కొనబడిన కమిటీలో ఏదేని సభ్యుని భాటీ ఉన్నదను కారణములపై మాత్రమే షైర్ పర్సన్ లేదా రాజ్యము యొక్క సభ్యుని నియామకము శాసన మాన్యతను కోల్పోరాదు.

రాజ్య క్లీష్టము
షైర్-పర్న లేక
సభ్యవి రాజీసామా
మరియు తొలగింపు.

23. (1) షైర్ పర్నను లేదా రాజ్య క్లీష్టము యొక్క సభ్యుడు అతని చేప్రాలుతో గవర్నరుకు రాసి సంతకము చేసిన నోటీసు ద్వారా అతని పదవికి రాజీసామా చేయవచ్చును.

(1A) ఉప-పరిచేధము (2)యొక్క నిబంధనలకు లోబడి రాజ్య క్లీష్టము యొక్క షైర్-పర్నను లేదా ఎవరైన జతర సభ్యుడు, రాష్ట్రపతి సర్వోన్నత న్యాయ స్థానమునకు ఈ విషయమై నిర్దేశించిన మీదట సర్వోన్నత న్యాయస్థానము ఈ విషయములో విహిత పరచిన ప్రక్రియనుసరించి పరిశీలన జరిపి సందర్భానుసారము ఆ షైర్-పర్న లేదా అట్టి ఎవరైన సభ్యుడు నిరూపించబడిన దుర్వార్తన లేదా ఆశక్తతలలో ఏదేని అట్టికారణముపై తొలగించవలెనని చేసిన సిఫార్సుపై రాష్ట్రపతి యొక్క ఉత్తరము ద్వారా మాత్రమే ఆపదవి నుండి తొప్పిగించ బడవలెను.

(2) ఉప-పరిచేధము (1A)లో ఏమున్నప్పటికిని, షైర్-పర్నను లేదా సందర్భానుసారము ఎపరేని సభ్యుడు,-

- (ఎ) దివాలాదారుగా అధినిర్ణయము చేయబడినచో;
- (బి) తన పదవి బాధ్యతలకు వెలుపల ఏదేని ప్రతిఫలము పొందుతున్న ఉద్యోగము నందు తన పదవి కాలములో నిమిష్మత్తు ఉన్నచో; లేదా
- (సి) మానసిక లేదా శారీరక ఆశక్తత కారణముపై పదవిలో కొనసాగించ బడుటకు ఆశక్తుడైనచో; లేదా
- (డి) మతి స్థిమితము లేని వ్యక్తులు అయినచో మరియు అట్లని సమర్థ న్యాయ స్థానముచే ప్రభ్యానించబడి ఉన్నచో; లేదా
- (ఇ) రాష్ట్రపతి అభిప్రాయములో నీతి బాహ్యతతో కూడినదని అభిప్రాయ పడిన అపరాధమునకుగాను దోషస్థాపన చేయబడి కారావాసముతో దండింపబడిన వాడైనచో అట్టి షైర్ పర్నను లేదా సభ్యుడిని రాష్ట్రపతి ఉత్తర్వుల ద్వారా తొలగించవచ్చును.

రాజ్య క్లీష్టము
యొక్క షైర్-పర్న
మరియు సభ్యుల
కదవి కాలావధి.

24. (1) షైర్-పర్నముగా నియమించబడిన వ్యక్తి ఆయన పదవిలోకి ప్రవేశించిన తేదీ నుండి అయిదు సంవత్సరాల కాలావధి వరకు లేదా అతనికి డబ్బు సంవత్సరాల వయస్సు వచ్చునంత వరకు వీటిలో ఏదిముందగునో అంతవరకు పదవియందుండవలెను.

(2) సభ్యుడుగా నియమించబడిన వ్యక్తి ఆయన పదవిలోకి ప్రవేశించిన తేదీ నుండి అయిదు సంవత్సరముల కాలావధి వరకు పదవియందుండ వలెను. ఆయన మరో అయిదు సంవత్సరముల కాలావధిపాటు తీరిగి నియమించబడుటకు హక్కు కలిగియుండును:

అయితే, ఏ సభ్యుడుగాని అతనికి డెబ్ట్ సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చిన తరువాత పదవిలో కొనసాగరాదు.

(3) షైర్ పర్సనుగా లేదా సభ్యుడిగా పదవి నుండి విరమించిన మీదట ఆ షైర్ పర్సను లేదా సభ్యుడు ఏదేని రాజ్య ప్రభుత్వము లేదా భారత ప్రభుత్వము క్రింద తదుపరి ఉద్యోగము చేయుటకు ఆనర్థుడగును.

కొన్ని సందర్భాలలో
సభ్యుడు షైర్-పర్సనుగా
పనిచేయుట లేదా
అతని కృత్యము
లపు నిర్వహించుట.

25. (1) షైర్ పర్సన్ యొక్క మరణము, రాజీనామా లేదా ఇతరకారణముల వలన అతని పదవిలో ఏదేని భాళీ ఏర్పడినప్పుడు, గవర్నరు అధిసూచన ద్వారా అట్టి భాళీని భర్తీచేయుటకు క్రొత్త షైర్-పర్సనును నియమించునంత వరకు షైర్-పర్సనుగా పనిచేయుటకు సభ్యులలో నుండి ఒకరికి ప్రాధికారమీయవచ్చును.

(2) సెలవుపై తెల్లుట వలన గాని లేదా ఇతర విధముగా గాని గైరుహోజరై షైర్ పర్సన్ తన కృత్యములను నిర్వహించలేనప్పుడు గవర్నరు ఈ విషయములో అధిసూచన ద్వారా ప్రాధికారమిచ్చినట్టి ఒకానోక సభ్యుడు షైర్ పర్సన్ తన విధులు చేపట్టి తేదీ వరకు షైర్ పర్సన్ యొక్క కృత్యములను నిర్వహించవలెను.

26. షైర్ పర్సన్ మరియు సభ్యులకు చెల్లించబడు వేతనాలు, భత్యాలు మరియు ఇతర సేవా నిబంధనలు, ఘరతులు రాజ్య ప్రభుత్వము విహితపరచబడినట్టివై ఉండవలెను:

అయితే, షైర్ పర్సన్ లేదా సభ్యుని వేతనములు, భత్యములు లేదా సేవా నిబంధనలు, ఘరతులు వేటిని గాని అతని నియమకము తరువాత అతనికి అననుకూలమగునట్టు మార్చరాదు.

రాజ్య కీషను
యొక్క అధికారులు
మరియు ఇతర సిబ్బంది.

27. (1) రాజ్య ప్రభుత్వ కీషనుకు-

(ఎ) రాజ్య ప్రభుత్వములోని కార్యదర్శి హోదాకు తక్కువ కాని హోదా కలిగిన అధికారిని నియమించవలెను. ఆయన ఈ రాజ్య కీషనుకు కార్యదర్శిగా వ్యవహారించవలెను; మరియు

(బి) రాజ్యకీషను తన కృత్యములను సమర్థవంతముగా నిర్వహించుట కొరకు అవసరమైనట్టి పోలీసు ఇన్ సెప్పక్సరు-జనరల్ హోదాకు తక్కువకాని అధికారిని నియమించి అతని క్రింద అట్టి పోలీసు, ఇతర పరిశోధక సిబ్బందిని మరియు అవసరమైనట్టి ఇతర అధికారులను, సిబ్బందిని నియమించవలెను.

(2) రాజ్య ప్రభుత్వము ఈ విషయములో చేయనట్టి నియమములకు లోబడి, రాజ్య కమీషను అవసరమని పర్యాలోచించిన మీదట పరిపాలక, సాంకేతిక, వైజ్ఞానిక సిబ్బందిని నియమించుకొన వచ్చును.

(3) ఉప-పరిచ్ఛదము (2) క్రింద నియమించబడిన అధికారులు మరియు ఇతర సిబ్బంది వేతన భత్యాలు, సేవా నిబంధనలు రాజ్య ప్రభుత్వము ద్వారా విహితపరచబడు-నట్టివై ఉండవలెను.

రాజ్య కమీషను
యొక్క వార్డుక
మరియు ప్రత్యేక
నివేదికలు.

28.(1) రాజ్య కమీషను రాజ్య ప్రభుత్వమునకు వార్డీక మరియు ప్రత్యేక నివేదికను సమర్పించవలెను మరియు ఏ సమయములోనైనను వార్డీక నివేదిక సమర్పించునంత వరకు వాయిదా వేయరాని అత్యవసరమైన లేదా ముఖ్యమైపడని తాను అభిప్రాయపడు ఏదెని విషయముపై ప్రత్యేక నివేదికలను సమర్పించ వచ్చును.

(2) రాజ్య ప్రభుత్వము రాజ్య కమీషను యొక్క వార్డీక మరియు ప్రత్యేక నివేదికలను రాజ్య కమీషను యొక్క సిఫార్సులపై తీసుకొన్న లేదా తీసుకొనదలచిన చర్యలు మరియు ఆసిఫార్సులలో వేటినైనను అంగీకరించకపోతే అందుకు గల కారణములతో గూడిన వివరణతో పాటు రాజ్య శాసన మండలి యొక్క ప్రతి సదనములోను లేదా ఏదెని ఒక సదనములోను ఉంచవలెను.

జాతీయ వూసవ
పూత్కలకు
సంబంధించిన
కొన్ని నిబంధమలు
రాజ్య కమీషన్ క
వర్తింపజేయత.

29. 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, మరియు 18వ పరిచ్ఛదముల యొక్క నిబంధనలు రాజ్యకమీషనుకు వర్తింపజేయవలెను మరియు ఈ క్రింది మార్గులకు లోబడి ప్రభావము చూపవలెను అవేవనగా:-

(ఎ) “కమీషన్” కు ఇచ్చిన నిర్దేశములు “రాజ్య కమీషన్” కు ఇచ్చిన నిర్దేశములుగా అన్యయించవలెను;

(బి) 10వ పరిచ్ఛదపు ఉప-పరిచ్ఛదము (3)లో “సెక్రటరీ జనరలు” అను పదములకు బదులుగా “కార్డ్ డర్స్” అను పదమును ఉంచవలెను;

(సి) 12వ పరిచ్ఛదములోని ఖండము (ఎఫ్) ను వదలివేయవలెను;

(డి) 17వ పరిచ్ఛదములోని ఖండము (ఒప్) “కేంద్ర ప్రభుత్వము లేదా ఏదెని” అను పదములను వదలి వేయవలెను.

అధ్యాయము - 6

మానవ హక్కుల న్యాయస్థానములు

మానవ హక్కుల
న్యాయ స్థానములు.

30. మానవ హక్కుల ఉల్లంఘన వలన ఉత్సవముయే అపరాధములను సత్యర విచారణ చేయట కొరకు రాజ్యప్రభుత్వము ఉన్నత న్యాయస్థానము దెఱుక్క ముఖ్య న్యాయాధీశుని సహా సమృతితో అధిసూచన ద్వారా సదరు అపరాధములను విచారించుటకు ప్రతి జిల్లాకు ఒక సెషన్స్ న్యాయ స్థానమును మానవ హక్కుల న్యాయ స్థానముగా నిర్ణయించి పరచవలెను:

అయితే, ఈ పరిచేధములో నున్నదేదియు,-

తత్పమయమున అమలులోనున్న ఏదెని జతర శాసనము క్రింద అట్టి అపరాధముల

కొరకు

(ఎ) సెషన్స్ న్యాయస్థానమును ఇంతక ముందే ప్రత్యేక న్యాయ స్థానముగా

నిర్ణయించబడి వుంటే; లేదా

(బి) ఒక ప్రత్యేక న్యాయస్థానము ఇంతకముందే సంఘటితము చేయబడివుంటే,

అట్టి అపరాధములకు వర్తించదు.

ప్రత్యేక పట్టిక
ప్రాసిక్యాటరు.

31. రాజ్యప్రభుత్వము, ప్రతి మానవ హక్కుల న్యాయస్థానమునకు ఆ న్యాయ స్థానములో కేసులను నిర్వహించు ప్రయోజనము కొరకు అధిసూచన ద్వారా పట్టిక ప్రాసిక్యాటర్ను నిర్ణయించి వుండి అధిసూచన ద్వారా పట్టిక ప్రాసిక్యాటరుగా న్యాయవాదిగా ప్రాక్టీసుచేస్తున్న ఎవరేని న్యాయవాదిని, ప్రత్యేక పట్టిక ప్రాసిక్యాటరుగా నియమించవలెను.

అధ్యాయము-7

ఆర్థిక విషయములు, లెక్కలు మరియు ఆడిటు

శేంద్ర ప్రభుత్వముచే అనుదానములు. (గ్రాంట్లు)

32. (1) కెంద్ర ప్రభుత్వము, పార్లమెంటుచే ఈ విషయమై శాసనము ద్వారా తగ్గి ద్రవ్య వినియోజనము చేయబడిన తరువాత, ఈ చట్టపు ప్రయోజనముల కొరకు వినియోగించుటకై ఆము సబబని తలచునట్టి ఉపు మొత్తములను అనుదానముల (గ్రాంట్లు) రూపములో కమీషనుకు చెల్లించవలెను.

(2) కమీషను ఈ చట్టము క్రింద కృత్యములను నిర్వహించుటకు తాను సబబని తలచునట్టి మొత్తములను ఖర్చుపెట్టవచ్చను మరియు అట్టి పైకమీలను ఉప-పరిచేధము (1)లో పేర్కొనిన అనుదానముల (గ్రాంట్లు) నుండి చెల్లించదగు వ్యాయముగా పరిగణించవలెను.

రాజ్య ప్రభుత్వముచే
అనుదానములు.
(గ్రాంట్లు)

33. (1) రాజ్య ప్రభుత్వము, ఈ విషయమై శాసనమండలి శాసనము ద్వారా తగు ద్రవ్య వినియోజనము చేయబడిన తరువాత, ఈ చట్టపు ప్రయోజనముల కోరకు తాము సబబని తలచునట్టి ఉఱ్ఱు మొత్తములను అనుదానముల (గ్రాంట్లు) రూపములో రాజ్య కమీషనుకు చెల్లించవలెను.

(2) రాజ్య కమీషను అయిదవ అధ్యాయము క్రింద కృత్యములను నిర్వహించుటకు శాను సబబని తలచునట్టి మొత్తములను ఖర్చుపెట్టి వచ్చును మరియు అట్టి పైకములను ఉప-పరిచ్ఛదము (1)లో పేర్కొనిన అనుదానముల (గ్రాంట్లు) నుండి చెల్లించదగు వ్యయముగా పరిగణించవలెను.

లెక్కలు మరియు
ఆడిటు.

34. (1) కమీషను, సరియైన లెక్కలను, మరియు వాటికి సంబంధించిన ఇతర రికార్డులను నిర్వహించవలెను మరియు భారత కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలుతో సంప్రదించిన వీదట కేంద్ర ప్రభుత్వముచే నిర్దీతపరచబడునట్టి ప్రయోపములో లెక్కల వార్డుక వివరణను తయారుచేయవలెను.

(2) కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలుచే తాము నిర్ధిష్టపరచునట్టి అంతరావధులలో కమీషను యొక్క లెక్కలు ఆడిటు చేయబడవలెను, మరియు అట్టి ఆడిటుకు సంబంధించి అయిన ఏదేని వ్యయమును కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలుకు కమీషను చెల్లించవలెను.

(3) ప్రభుత్వ లెక్కల ఆడిటుకు సంబంధించి సాధారణముగా కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలు కలిగివుండు హక్కులు, విశేషాధికారములు మరియు ప్రాధికార ముచే ఈ చట్టము క్రింద కమీషను యొక్క లెక్కల ఆడిటుకు సంబంధించి కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలు మరియు అతనిచే నియమించబడిన ఏ వ్యక్తియైనను అట్టి ఆడిటుకు సంబంధించి హక్కు కలిగివుండవలెను మరియు ప్రత్యేకించి పుస్తకములు, లెక్కలు, సంబంధించిన ఒచ్చలు, ఇతర దస్తావేజాలు మరియు పత్రములను దాఖలు చేయవలసినదని అడుగుటకు, కమీషను యొక్క ఏవేని కార్యాలయములను తనిటి చేయుటకు హక్కు కలిగివుండును.

(4) కంప్యూలరు మరియు ఆడిటర్ జనరల్ లేదా ఈవిషయములో అతని చేత నియమించబడిన ఎవరేని ఇతర వ్యక్తి చేత ధృవీకరించబడినట్లుగా కమీషను యొక్క లెక్కలను దాని యొక్క ఆడిట్ నివేదికలో కలిపి ప్రతి సంవత్సరానికి కమీషన్ చేత కేంద్ర ప్రభుత్వమునకు పంపబడవలెను మరియు కేంద్ర ప్రభుత్వము ఆ నివేదిక అందిన తరువాత వీలైనంత తొందరగా పార్లమెంటు యొక్క ప్రతి సదనము ముందుంచవలెను.

రాజ్య క్రీష్ణ
యొక్క లెక్కలు
మరియు ఆంశిక.

35.(1) రాజ్య క్రీష్ణను, సరిథున లెక్కలను, మరియు వాటికి సంబంధించిన ఇతర రికార్డులను నిర్వహించవలెను మరియు భారత కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలుతో సంప్రదించిన మీదట రాజ్యప్రభుత్వముచే నిర్ణితపరచబడునట్టి ప్రదుషములో లెక్కల హర్షిక వివరణను తయారుచేయవలెను.

(2) కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలుచే తాము నిర్ధిష్టపరచునట్టి అంతరావధులలో రాజ్య క్రీష్ణను యొక్క లెక్కలు ఆంశిక చేయవలెను, మరియు ఆంశిక ఆడిటుకు సంబంధించి అయిన ఏదైని వ్యయమును కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలుకు రాజ్య క్రీష్ణను చెల్లించవలెను.

(3) ప్రభుత్వ లెక్కల ఆడిటుకు సంబంధించి సాధారణముగా కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలు కలిగివుండు హక్కులు, విశేషాధికారములు మరియు ప్రాధికారి ముచే ఈ చట్టము క్రింది రాజ్యక్రీష్ణను యొక్క లెక్కల ఆడిటుకు సంబంధించి కంప్యూలరు మరియు ఆడిటరు జనరలు మరియు అతనిచే నియమించబడిన ఏ వ్యక్తియైనను అట్టి ఆడిటుకు సంబంధించి హక్కు కలిగివుండవలెను. మరియు ప్రత్యేకించి పుస్తకములు, లెక్కలు, సంబంధించిన ఒచ్చరు, ఇతర దస్తావేజులు మరియు పత్రములను దాఖలు చేయవలసినదని అడుగుటకు, రాజ్య క్రీష్ణను యొక్క ఏవైని కార్యాలయములను తనిట్టి చేయుటకు హక్కు కలిగివుండును.

(4) కంప్యూలరు మరియు ఆడిటర్ జనరల్ లేదా ఈ విషయములో అతనిచేత నియమించబడిన ఎవరేని ఇతర వ్యక్తి చేత ధృవీకరించబడినట్లుగా రాజ్య క్రీష్ణ యొక్క లెక్కలను, దాని యొక్క ఆడిట్ నివేదికతో కలిపి ప్రతి సంవత్సరము రాజ్య క్రీష్ణ రాజ్య ప్రభుత్వమునకు పంపవలెను మరియు రాజ్య ప్రభుత్వము ఆడిట్ నివేదిక అందిన తరువాత వీలైనంక తొందరగా రాజ్య శాసన సభ ముందుంచవలెను.

అధ్యాయము-3

వివిధములు.

క్రీష్ణను అధికారిత
క్రిందికిరాని
విషయములు.

36. (1) క్రీష్ణను, తత్పమయమున అమలునందున్న ఏదైని శాసనముల క్రింద తగువిధముగా సంఘటితము చేయబడిన రాజ్యక్రీష్ణను లేదా ఏదైన ఇతర క్రీష్ణను ఎదుట పెండింగులో ఉన్న ఏదైని విషయమును పరిశీలించరాదు.

(2) క్రీష్ణను లేదా రాజ్య క్రీష్ణను, జరిగినదని ఆరోపించబడిన మానవ హక్కుల ఉల్లంఘనగా పరిణమిల్లిన ఒక చర్య జరిగిన తేదీ నుండి ఒక సంవత్సర కాలపరిమితిముగిసిన తరువాత ఏదైని విషయముపై పరిశీలన జరుపరాదు.

ప్రత్యేక దర్శక్షాపు
బృందముల
సంఘటన.

37. తత్సమయమున అమలునందున్న వీడైన ఇతర శాసనములలో ఏమున్న ప్రచారికిని అట్లు చేయవలసిన అవసరభూన్నదని ప్రభుత్వము పర్యాలోచించినప్పుడు మానవ హాత్కుల ఉల్లంఘనల ఫలితముగా ఏర్పడిన అవరాధములను దర్శపుజెసి అభియోగమును జరుపు ప్రయోజనము నిమిత్తము తాను అవసరమని భావించునట్టి లోలీసు అధికారులతో కూడిన లేక అంతకంటే ఎక్కువ ప్రత్యేక దర్శపు బృందములను సంమితము చేయవచ్చును.

సద్గువముతో
తీసుకొన్న
చర్యలు రక్కాల.

38. ఈ చట్టము లేక దాని క్రింద చేసిన ఏవేని నియమములను లేక ఏవేని ఉత్తర్వులను అనుసరించి సద్గువముతోచేసిన లేదా చేయుటకు ఉద్దేశించిన దేనిని గురించి గాని కేంద్రప్రభుత్వము, రాజ్యప్రభుత్వము కమీషను లేదా రాజ్య కమీషను ఏదెని నివేదిక పత్రము లేక ప్రాసీడింగు చర్యల విషయములో కేంద్ర ప్రభుత్వము, రాజ్య ప్రభుత్వము, కమీషను లేక రాజ్య కమీషను యొక్క ప్రాధికారము ద్వారా లేదా దాని క్రింద చేయబడిన ప్రచురణ విషయములో గాని కేంద్ర ప్రభుత్వము, రాజ్య ప్రభుత్వము, కమీషను లేదా రాజ్య కమీషను లేక దాని యొక్క ఎవరేని సభ్యుడు లేదా కేంద్ర ప్రభుత్వము, రాజ్యప్రభుత్వము, కమీషను లేదా రాజ్య కమీషను ఆదేశముల క్రింద పని చేయుచున్న ఎవరేని వ్యక్తిపై ఏదావాగాని, ఇతర ప్రాసీడింగు గాని ఉందట.

సభ్యులు మరియు
అధికారులు పట్టిక
సేవకులై ఉండుట.
1860లోని
45వరి.

39. ఈ చట్టము క్రింద కర్తవ్యములను నిర్వహించుటకు కమీషను రాజ్య కమీషను యొక్క ప్రతి సభ్యుడు మరియు కమీషను లేదా రాజ్య కమీషనుచే నియమించబడిన లేదా ప్రాధికారమీయబడిన ప్రతి అధికారి భారత శిక్షా స్కూలి లోని 21వ పరిచేధము క్రింద పట్టిక సేవకునిగా భావించబడవలెను.

నియమములు
చేయుటకు కేంద్ర
ప్రభుత్వమునకు
అధికారము.

40. (1) కేంద్ర ప్రభుత్వము అధిసూచన ద్వారా ఈ చట్టములోని నిబంధనలను అమలుపరచు నిమిత్తము నియమములు చేయవచ్చును.

(2) ముఖ్యముగాను మరియు పైన పేర్కొనిన అధికారము యొక్క వ్యాపకతకు భంగము వాటిల్లకుండాను అట్టి నియమాలు ఈ క్రింది విషయములన్నింటిని లేదా వాటిలో వేటినైనను నిబంధించవచ్చును, అవేవనగా,-

(ఎ) 8వ పరిచేధము క్రింద షైర్ పర్నెన్ మరియు సభ్యుల హేతన భత్యములు ఇతర సేవా నిబంధనలు మరియు పరతులు;

(బి) కమీషనుచే నియమించబడు సాంకేతిక, పరిపాలక మరియు వైజ్ఞానిక సిబృంది ఏ నిబంధనలకు లోభడి పనిచేయవలెనో ఆ నిబంధనలు మరియు 11వ పరిచేధము యొక్క ఉప-పరిచేధము (3) క్రింద అధికారుల మరియు ఇతర సిబృంది యొక్క వేతన భత్యములు;

(సి) 13వ పరిచేష్టదము యొక్క ఉప-పరిచేష్టదము (1)లోని ఖండము (ఎఫ్)లో విహితపుథచినట్టుగా సినిలు న్యాయస్థానము యొక్క ఏవేని ఇతర అధికారములు,-

(డి) 34వ పరిచేష్టదము యొక్క ఉప-పరిచేష్టదము (1)క్రింద కమీషను తయారు చేయవలసిన వార్డుక లెక్కల వివరణ యొక్క ప్రరూపము; మరియు

(ఇ) నిర్దీశపరచబడవలసిన లేక నిర్దీశపరచదగు ఏదేని ఇతరవిసుయము.

(3) ఈ చట్టము క్రింద చేసిన ప్రతి నియమమును, అదిచేయబడిన తరువాత, పీటైనంత త్వరలో, పార్లమెంటు అధివేశనములోనున్నచో, దాని ఉభయ సదనముల సమక్కమందును, మొత్తము ముప్పుదిదినముల కాలావధిపాటు ఉంచపటము. ఈ కాలావధి ఒకే అధివేశనములో గాని, రెండు లేక అంతకండి ఎక్కువ అనుక్రమ అధివేశనములలోగాని చేరిపుండపచ్చను. పైనశెలిపిన అధివేశనము లేక అనుక్రమ అధివేశనములకు అవ్యవహితముగా అనంతరము పచ్చ అధివేశనము ముగియుటకు ముందు, నియమములో ఏదేని మార్పు చేయుటకు ఉభయ సదనములు అంగీకరించినట్టుతే లేక నియమము చేయరాదని ఉభయ సదనములు అంగీకరించినట్టయితే అటు తరువాత ఆ నియమము అట్లు మార్పుచేసిన రూపములో మాత్రమే ప్రభావము కలిగిపుండును లేక సందర్భమునారముగా అది ప్రభావరహితమై ఉండును. అయితే, అట్టి ఏదేని మార్పు లేక రద్దు ఆ నియమము క్రింద అంతకు పూర్వము చేసిన దేని జాసనమాన్యతకును భంగము కలిగించదు.

గతకాలిక
ప్రభావముతో
నియమములు
చేయుటకు
అధికారము.

40వ. 40వ పరిచేష్టదము యొక్క (2)వ ఉప-పరిచేష్టదపు ఖండము (బి) క్రింద నియమములు చేయుటకు గల అధికారము సందు ఈ చట్టము, రాష్ట్రపతి యొక్క అమోదము పొందినట్టి తేదీ కంటే ముందు కానట్టి తేదీనుండి, అట్టి నియమములు లేక వాటిలో ఏదేని కొన్నింటిని గతకాలిక ప్రభావముతో చేయుటకు గల అధికారము కూడ కూడియుండును, కానీ అట్టి నియమము వర్తించు ఎవరేని వ్యక్తి యొక్క హితములకు భంగము కలిగించు ఏదేని నియమమునకు గతకాలిక ప్రభావమును ఇవ్వారాడు.

వినియమములు
చేయుటకు
కమీషను
అధికారము.

40బి.(1) ఈ చట్టము మరియు దాని క్రింద చేయబడిన నియమముల క్రిందనున్న నిబంధనలకు లో ఈ చట్టము యొక్క నిబంధనలను అమలుపరోచుట కమీషను, కేంద్ర ప్రభుత్వము యొక్క పూర్వముమతితో, అధిసూచన జారీచేయుట ద్వారా వినియమములను చేయపచ్చను.

(2) ప్రత్యేకముగా మరియు పూర్వగామి అధికారము యొక్క సాధారణతకు భంగకరము కానట్టి వివయములన్నింటిపై లేక ఈ క్రింద పేర్కొన్నటువంటి ఏవేని వివయములపై అట్టి వినియమములు చేయవచ్చను, అవేవనగా:-

- (ఎ) 10వ పరిచేష్టదపు ఉప-పరిచేష్టదము(2) క్రింద కమీషనుచే పాటింపబడ వలసిన ప్రక్రియ;
- (బి) రాజ్య కమీషన్ ద్వారా సమర్పించవలసిన గణాంకములు మరియు రిటర్నలు;
- (సి) వినియుముల ద్వారా నిర్ణయింపరచిన లేక నిర్ణయింపరచబడు ఏదేని ఇతర విషయము.

(3) ఈ చట్టము క్రింద కమీషన్ చే చేయబడిన ప్రతి వినియుమును, అది చేయబడిన తరువాత, వీలైనంత త్వరలో, పార్లమెంటు అధివేశనములో నున్నాఁ, దాని ఉభయసదనముల సమక్షమునందును మొత్తము ముప్పుడి దినముల కాలావధి పాటు ఉంచవలెను. ఈ కాలావధి ఒకే అధివేశనములోగానీ, రెండు లేక అంతకంటే ఎక్కువ అనుక్రమ అధివేశనములోగానీ చేరి వుండవచ్చును. పైన తెలిపిన అధివేశనము లేక అనుక్రమ అధివేశనములకు అవ్యాపకాతముగా అనంతరము వచ్చు అధివేశనము ముగియుటకు ముందు, వినియుములో ఏదేని మార్పుచేయుటకు ఉభయసదనములు అంగీకరించినట్టుతే లేక వినియుము చేయరాదని ఉభయ సదనములు అంగీకరించినట్టుతే అటు తరువాత ఆ వినియుము అట్లు మార్పుచేసిన రూపములో మాత్రమే ప్రభావము కలిగివుండును లేక సందర్భానుసారము రద్దగును. అయితే, ఏదేని అట్టి మార్పు లేక రద్ద ఆ వినియుము క్రింద అంతకు పూర్వము చేసిన దేని శాసనమాన్యతకు భంగము కలిగించదు.

వియుములు
చేయుటకు రాజ్య
ప్రభుత్వ అధికారము.

41. (1) రాజ్య ప్రభుత్వము ఈ చట్ట నిబంధనలను అమలుపరచుటకు అధిసూచన ద్వారా వియుములు చేయవచ్చును.

(2) ముఖ్యముగాను మరియు పైన పేర్కొనిన అధికారము యొక్క వ్యాపకతకు భంగము వాటిల్లకుండాను అట్టి నియమాలు ఈ క్రింద విషయములన్నింటిని లేదా వాటిలో వేటినైనను నిబంధించవచ్చును, అవేవనగా:-

- (ఎ) 26వ పరిచేష్టదము క్రింద ఛౌర్ పర్సన్ మరియు సభ్యుల వేతన భత్యములు ఇతర సేవా నిబంధనలు మరియు షరతులు;
- (బి) రాజ్యకమీషనుచే నియమించబడు సాంకేతిక పరిపాలక మరియు వైజ్ఞానిక సిబ్బంది ఏ నిబంధనలకు లోబడి పని చేయవలెనో ఆ నిబంధనలు మరియు 27వ పరిచేష్టదములోని ఉప-పరిచేష్టదము (3) క్రింద అధికారులు మరియు ఇతర సిబ్బంది యొక్క వేతన భత్యములు;
- (సి) 35వ పరిచేష్టదము యొక్క ఉప-పరిచేష్టదము (1) క్రింద తయారు చేయవలసిన వార్షిక లెక్కల వివరణ యొక్క ప్రరూపము.

(3) ఈ చట్టము క్రింద రాజ్య ప్రభుత్వము చేసిన ప్రతినియమమును, అది చేయబడిన తరువాత, వీలైనంత త్వరలో రాజ్య శాసన సభ అధివేశనమునందు అది రెండు సదనములు కలిగియున్నచో, దాని ఉభయ సదనములందును, ఒకే సదనము కలిగియున్నచో ఆ సదనమునందును ఉంచవలెను.

ఇబ్బందులను
తొలగించుటకు
అధికారము.

42.(1) ఈ చట్ట నిబంధనలను అమలుపరమలలో ఏదేని ఇబ్బంది ఏర్పడినచో కేంద్ర ప్రభుత్వము అధికార రాజ పత్రములో ఉత్తర్వులను ప్రచురించుట ద్వారా ఆ ఇబ్బందిని తొలగించుటకు అవసరము లేదా ఉపయుక్తమని తనకు తోచినట్టి మరియు ఈ చట్ట నిబంధనలకు అసంగతము కానట్టి నిబంధనలను చేయవచ్చును.

అయితే, అట్టి ఉత్తర్వు ఏదిగాని ఈ చట్టము ప్రారంభమైన తేదీ నుండి రెండు సంవత్సరముల కాలావది ముగిసిన తరువాత చేయరాదు.

(2) ఈ పోర్చుడము క్రిందచేయబడిన ప్రతి ఉత్తర్వు అదిచేయబడిన వెంటనే సాధ్యమైనంత త్వరలో పార్లమెంటులోని ప్రతిసదనము ఎదుట ఉంచ వలెను.

రద్దులు మరియు
వ్యావహరితులు.
1993లోని 30వ
అధ్యాదేశము.

43. (1) మానవ హక్కుల రక్షణ అధ్యాదేశము, 1993 ఇందుమూలముగా రద్దు చేయడమైనది.

(2) అట్టి రద్దుతో నిమిత్తము లేకుండ ఈ అధ్యాదేశము, క్రింద చేసిన లేక తీసుకొన్న ఏదేని వర్య ఈ చట్టములోని తత్పంబంధిత నిబంధనల క్రింద చేసిన లేదా తీసుకొన్న చర్యగా భావించవలెను.